חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא נ.

ואחת שיחד לה בכתובה. לא נכתב בכתוב השטר אלא לאחר נישואין ייחד לה אחת מנכסיו ועשאה לפותיקי לגבות ממנה כתובתה ומיהו כל שדותיו משועבדים לה בתוך שטר הכתובה אלא על זה בוטמת יותר הוא ויחדו לה כפי עדיס: ה"ג **ואחת שהכניסה לו שום מעלה.** שדה שהכניסה לו מבית אביה ושמו אותו וכתבו שויו בשטר הכתובה שקבלו עליו הבעל בדמים והן נכסי לאן בחל שאם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לו וזהו שכותבים ודא נדוניא דהנעלת ליה מבית אביה כך וכך ממון סך הכל קיבל עליו החתן בכך וכך דינרין וגם זה השדה משעבד לה עם שאר נכסיו של בעל אלא שעל זה בוטחת יותר בשעבודו הוא ומבית אביה הכניסתו. ומג' שדות הללו אם חזר ולקח מן האשה מקחו בטל דאמרה נחת רוח עשיתי לבעלי. והמתרץ עלמו מפרש והולך לסיים תירוץ שלו למעוטי מאי כלומר ולמעוטי מאי נקט ג' שדות הללו דהוי מקחו בטל ולא שדה אחרת אילימא למעוטי שאר נכסים וקרקעות של בעל המשועבדין לה לאם חזר ולקח מן האשה יהא מקחו קיים ולא תאמר נחת רוח עשיתי לבעלי והכי קאמר רבה בר רב הונא לא נצרכה כו' כלומר אין משנה זו מדברת בשאר נכסים אלא בהנך ג' שדות דכיון דמשועבדין לה כל כך שהן מיוחדין לה ודאי לא גמרה ואקנייה אלא נחת רוח עשתה לבעלה אבל בשאר שדות שאין משועבדין לה כל כך שאין מיוחדים לה ודאי גמרה ואקנייה ולא תלית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי: **דהוא לה איבה.** אם לא תמכור לו ללוקח מבעלה וכל שכן דהוי מקחו בטל ותטרוף האשה ממנו כתובתה כשתגרש או ימות בעלה דאי לא כתבה ליה לגוקח אמר לה בעלה עינך נתת בגירושין או במיתה וסכורה את לגבות כתובתך בשתמות או תגרשך ולכך אין את מנחת למכור מנכסי כלום אבל בהנך ג' שדות לא אמר לה בעל הכי דמאחר שייחדם לה דין הוא שתערער במכירתן והלכך רבותא הוא דקאמר לא נצרכה אלא דאני מקחו בטל לא מבעיא בשאר נכסים דמילתא דפשיטא היא דתלית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי כדי שלא יאמר עיניך נתת בגירושין וכמיתה אלא אפי' בהנך ג' שדות דליכא למימר הכי אפ"ה מקחו בטל דכיון דמ"מ אין שלה לגמרי כי אם של בעל תלית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי: **אלא ודאי למעוטי נכסי מלוג.** אמת רבה בר רב הונא דבהנהו אמר אם לקח מן האיש ומחזר ולקח מן האשה מקחו קיים דכיון דשלה הן אינה יגורה מבעלה ויכולה למחות לבעלה שלא ימכור ולא תלית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי ומתני' נמי דקתני [לעיל מב] אין לאיש חזקה בנכסי אשתו הא ראיה יש בנכסי מלוג מיירי דכיון דהנכסים שלה לא תלית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי: ה"ג **והא** (ב) **אמימר כו'.** וקס"ד האשתא דהכי קאמר איש שמכר ואחריו האשה לא עשו כלום דתלית אמרה נחת רוח כו' וכל שכן אי זבנה לבעלה דנחת רוח עבדה ואמאי קדייקא מתניתין הא ראיה יש: ומשני **כי איתמר דאמימר.** לא שמכרו שניהם ביחד אלא איש אם לו אשה קאמר כגון היכא דזכין איהו לאחר ומית דאתיא דאיהי האשה ומפקא מן הלקוחות גוף הקרקע והפירות מכאן ואילך שבעל אין יכול למכור אלא הפירות שהן שלו בחייו וגם הגוף אם תמות אשתו ויירשנה הוא אבל אם יומות הוא היא תיטול נכסי מלוג שלה הלכך האיש שמכר לא עשה ולא כלום לגבי הכי שאם בחיי אשתו היא תקח נכסי מלוג שלה א"ג אם מכרה היא הפירות של בעל הן תמת פרקונה ואח"כ מתה לא עשתה ולא כלום ולא נאמר מאחר שמתה אין לבעל עוד פירות שהרי לא יפדנה עוד וגם גוף הקרקע לא ירש מאשתו אע"פ שהבעל יורש את אשתו שהרי מכרה גוף הקרקע בחייה אי אפשר לומר כן אלא אתי בעל ומפיק כמו שהתקינו באושא כשהיתה שהדרין בשם אחת מי' גליות שגלתה שהדרין כדאיתא בגרשא השנה (דף לא.) וכדר' יוסי בר' חנינא כו': **הבעל מוציא מיד הלקוחות.** כדמפרש טעמא בב"ק (דף ה.) דאלמוהו רבנן לשעבודא דבעל משום איבה ושעשאוהו לוקח ראשון. ומיהו להכי מהני מכירת האשה שאם יומות בעלה בחייה יטלם הלוקח: **אבל היכא דזכיו מרוייהו לעלמא.** הוא מכר את הפירות והיא מכרה את הגוף: **ג"נ וזבנה איהי לדידיה.** לבעלה: **וזכייהו וזכי.** ולא תלית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי דבשלה לא עבדה נחת רוח דלא קפיד עליה בעל. והלכך שפיר קדייקא מתני' הא ראיה יש שאם יש לו שטר או עדים שמכרה לו אשתו נכסי מלוג שלה הוי המקח קיים: **ואי בעית אימא אמימר.** (ג) כשמכרו שניהם ביחד לאדם אחד קאמר דלא עשו ולא כלום ואפילו לקח תחלה מן האיש ומחזר ולקח מן האשה וכ"ש היכא דמכרה היא לבעלה דלא הוא מכר ומיהו לא תקשי אמימר דאמר כר' אלעזר דליף טעמא מקראי דדבר של שני שותפין שהגוף לזה והפירות לזה אין כח לשניהם למכור דלא זה קרוי בעליו ולא זה קרוי בעליו ומתני' דרבנן דפליגי עליה דר' אלעזר: **מישמעו.** למוכר: **הראשון.** אם הכהו ומת לסוף שני ימים מחמת הכאה זו: **ישנו בדין יום או יומים.** יעמוד לא יוקם (שמות כא) ופטור דאילו מכה לישראל מנירו אם מחמת מכה זו מת אפילו לסוף שנה נהרג כדנפקא לן מונקה המכה [שם] מלמד שחובשים אותו כו' (סנהדרין דף עח.): **מפני שהוא מתפיו.** עדיין כל ל' יום וכתיב ומת מתחת ידו (שמות שם) ומתחת קרינא ביה אבל השני הלוקח אינו בדין יום או יומים אם הכהו ומת אלא הורגין אותו דעבד כנעני כבר ישראל הוא לכל דבריו דגמר לה לה מאשה [מגיגה ד.]: **קסבר.** רבי מאיר קנין פירות דהיינו תשמיש דעבד כל שלשים יום: **קנין הגוף דמי.** כלומר כאילו קנה גופו ואותו שאין לו פירות אין קנין הגוף שיש לו בעבד כלום דאין גופו עומד אלא לפירותיו והלכך ראשון קרוי אדון: **רבי יהודה.** דייק סיפיה דקרא לא יוקם כי כספו הוא למי שהוא קנוי לגופו הוי עבד: שניהם

אילימא (ד) **למעוטי שאר נכסים.** בפ' האשה שנפלו (כתובות דף פח.) גבי הרוצה למכור בנכסי אחיו פ"ה דהא דתנן בהניזקין (גיטין דף נה:) נקח מן האיש וחזר ונקח מן האשה מקחו בטל הא אוקמינן בג' שדות והקשה ה"ר שמואל דכ"ש בשאר נכסים אחירי דמשמע הכא לכך נראה לר"י לפרש מקחו בטל משעת טריפה וג' שדות לאו למעוטי שאר נכסים ואפילו בג' שדות מקחו קיים עד שעת טריפה ויש לישב פ"ה דמקחו בטל משעת בטל לאלתר וה"פ למעוטי מאי הלא מצית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי אילימא למעוטי שאר נכסים הלא מטרוף לגמרי כ"ש דהויא לה איבה והא הלא קאמר למעוטי שאר נכסים דאין מקחו בטל לאלתר דמשום הא לא הוה צריך למימר לא נצרכה אלא לאותן ג' שדות דפשיטא הוא דאין מקח בטל אלא באותן ג' שדות דהא כל אדם מוכר קרקע המשועבדת אלא ודאי לא אינצרך לאוקומי באותן שלש שדות אלא למעוטי שאר נכסים הלא טרפה כלל (ה) אבל קשיא לרשב"א דהיכי מצית למימר דפשיטא ליה דבשאר נכסים אין מקחו בטל לאלתר הא מקחו דמוקי לה הכא באותן ג' שדות דהוה ס"ד דמיירי בשאר נכסים ואע"ג דקתני מקחו בטל: **המוכר** עבדו ע"מ שישמשני ל' יום. הא דלא נקט המוכר עבדו לפירות כדנקט בהאולם (גיטין דף מז:) המוכר שדהו לפירות משום דאין דרך למכור עבד כענין זה אלא משכיר אותו לעשות מלאכה.

כ"ש ביומים דרש"י פי' בפרשת ואלה המשפטים אחזהו יום שהוא ביומים הוי אומר מעתה לעת: **קסבר** קנין פירות בקנין הגוף דמ'. דאי משום דדרים מתחתיו ה"נ כתיב כספו ומנא ליה דתמתיו דוקא עפי מכספו אלא משום דסבירא ליה קנין פירות בקנין הגוף דמי וא"ת א"כ הוה ליה למימר שניהם אינן בדין יום או יומים כדאשכחן בהמוכר (ב"ק דף פט: ושם) דתני חדא עבדי מלוג יוצאין בשן ועין לאשה אכל לא לאיש ותניא אידך לא לאיש ולא לאשה ומסיק דב"ע לית להו תקנת אושא ובקנין פירות בקנין הגוף דמי קמיפלגי מר סבר בקנין הגוף דמי ומר סבר לאו בקנין הגוף דמי אלמא הא דתשיב קנין פירות בקנין הגוף דמי לא מהני איצא לאיש אלא לענין שלא יצא לאשה ור"י בר ברוך ל"ג ובקנין פירות בקנין הגוף דמי קמיפלגי אלא ה"ג דב"ע לית להו תקנה ובפלוגתא דהני תנאי כו' והא דקתני לאשה אכל לא לאיש כר' יהודה והיא דקתני לא לאיש ולא לאשה כר' אלעזר דאמר שניהם אינן בדין יום או יומים ואפילו שניהם יחד אין יכולין לשמרר ומשום הכי לית להו תקנת אושא דלר' אלעזר אין מכירתו כלום הלכך לא שייך לר' אלעזר תקנת אושא דתקנו שהבעל מוציא מיד הלקוחות ולדידיה אין כאן מכירה כלל ויש לתרץ בדוחק גירסת הספרים דהתם סברא הוא שלא יועיל קנין פירות להיות בקנין הגוף אלא לענין שלא יצא בשן ועין לאשה אכל לענין שיצא לאיש לא דלא אלים להפקיע קנין פירותיו את קנין גוף דאשה שיצאו לו לחרות אי נמי דלא דמי קנין פירות דבעל שלא היה

ישנו בדין יום או יומים. אין להקשות הא בעמידת יום לא יוקם דאם יש לו פירות אין לו בעבד כלום דאין גופו עומד אלא לפירותיו והלכך ראשון קרוי אדון. ר"י יהודה. דייק סיפיה דקרא לא יוקם כי כספו הוא למי שהוא קנוי לגופו הוי עבד: שניהם

מסורת הש"ס

(א) [כ"ק ג.], ג"ק פח: כ"מ לה. ע: לקמן קלט: מתיבתא ג. פח:, (ב) כ"ק ב., (ג) [עבודת קלה. וש"נ].

תורה אור השלם

ו אך אם יום או יומים יעמוד לא יקם כי כספו הוא: שמות כא כא

גליון הש"ם

תוס' ד"ה אילימא כו' אבל קשה להרשב"א. קשה לי דהיכן פסיקא לה דהמתקבל היה מוקי לה בשאר נכסים. דלמא יש דמלינשא בטל מיהא דלא מיירי בשאר נכסים ובנכסי מלוג חוז רק ג' שדות ומדמי מסברא ל"מ ג' שדות לענין ל"ר והתלמ' מדקא דחיה דבה בר ר"ה דע"כ כל המעט דבר"מ לא אמרי' ר"ר ז"ש:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' דהוא לה איבה: (ב) רשב"ם ד"ה ה"ג והא אמר אמימר וכו' עבדה ליה אמאי: (ג) ד"ה ואיבעית אימא אמימר אפילו כשמכרו:

מוסף רש"י

איש ואשה שמכרו בנכסי מלוג. אפילו מכרו שניהם כאחד, לא עשו דלא כלום. אפילו לא לה ולא לה יאם מת אחד מהם זה הנשאר מוציא מידי הלקוחות, ולא דמו לשותפין דעלמא, דהתם יש לה חלק כנגדו ליטול אלי יקן לה, אבל הכא טולן קנין לה לגוף וכולן קנין לו לפירות וליכא מיוחד לא לה ולא לה (ב"ק צ:). **באושא** התקינו. כשביתה שהדרין באושא שנלחה ושבה שם שהדרי גדולה, כדלמריגן בריש (לא.) גבי עשר תקנות (ב"מ לח:). **האשה שמכרה** בנכסי מלוג. הקרן (כתובות נ:) לחיות הבעל לאוכל פירות חייה ואין הקרקע יהיה ללוקח לכשתמות (ב"מ לה:). אם יומת בעלה חוסר כתן יאם תמות היא ויירשה בעל יפסידו, ונכסי מלוג הן נכסים שנפלו מבית אביה לו שהכניסה קרקעות שלא ניטמו בכתובתה אלא קיבל בעל עליו אחריות ואוכל פירותיהן בחיי כתקנת מכמים תחת פרקונה, ולהכי מיקרי מלוג, שמלגן ומתחסן בעל, שאוכל הפירות במלוגת הרלוה (רעב"ם לקמן קלט.). **ומתה.** ובעל יירש אותה דבר תורה (ב"מ צא:), **הבעל מוציא מיד הלקוחות.** נוף הקרקע, והכי מיקי לה בפרק האשה בכתובות (עח:) תקנת אושא בנוסה של קרקע לאחר מיתה (ב"מ לה:). **דשדיוהי** רבנן בלוקח ראשון ליקח ראשון (כתובות נ:) דאמ"ר דבעלמא קנין פירות אלא בקנין הגוף דמי, בעל בנכסי אשתו אלמוה רבנן לשעבודיה משום איבה יהבי לוקח ראשון (ב"ק פח.). **המוכר את עבדו.** עבד כנעני, לאחר, ופסק עמו. המוכר עם הלוקח, עלמות שיעמדנו עוד שלשים יום (ב"ק צ:). **הראשון ישנו** בדין יום או יומים. אם הכהו בתוך שלשים יום הללו ולא מת מחמת ידי אלא עמד יום או יומים מי אינו עכרו, דכתיב (שמות כא) אך אם יום או יומים יעמד, אבל אם הכהו בתוך שלשים יום הללו אסיר בנות ראשון, אינו בדין יום או יומים, ויהרג עליו אפילו מת מחולי זה לסוף שלש שנים, דקנין פירות שהוא קנין לראשון בקנין הגוף דמי ולאו דשני הוא (שם).

עין משפט נר מצוה

קצד א ב מיי' פכ"ב מהל' אישות הל' עו עז ופוסק ממנן קיים קמנ עמן מת עיש"ע אה"ע סי' ל סעי' יג וסעי' יד:
קצה ג מיי' שם הל' ז עיש"ע שם סי"ט:
קצו ד שם סעי' מז:
קצז ה מיי' שם הל' ח ופ"ל מהל' עונין הלכה ו' סמג שם ועי' לה עיש"ע שם ועיש"ע ס"מ סי' קנא סעיף ו:

רבינו גרשום

אילימא למעוטי שאר נכסים דדידיה כל שכן. הוא דמקחו בטל דמצית למימר נחת רוח עשיתי לבעלי דאי לא שבקתיה לסובן ליה מנכסיה מידי הויא ליה לבעלי איבה בהכי. דאמר לי לתני את מקנאת אותי שאין את מנחת לי למכור כלום כדי שאגרשך וחטול כתובתך מהן או רצונך שאמות בחייך כדי שתטול כתובה מהן ולהני לא מחיתי ומכרו בטל: אלא למעוטי נכסי מלוג, שאם מכרן הבעל בפניה ושתקה מקחו קיים דאין יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי משום הואיל והגוף שלה ולא של בעל איבעי לה למתרי: והאמר אמימר איש או אשה שמכרו נכסי מלוג לא עשו ולא כלום: דאמר כר' אלעזר: ופסק עמו. המוכר ללוקח: ראשון ישנו בדין יום או יומים. שאם הכהו ומת לאחר יום או יומים לא יוקם: שנו. אם הכהו בתוך שלש שנים לא יוקם: אם מכרו לאחר יום או יומים יהרג המכה ובעבד כנעני (גר) קמיירי: קסבר. ר' מאיר להני ראשון ישנו בדין יום או יומים משום דסבירא ליה קנין פירות שיש לו בעבדות ל' יום (דהיינו) כקנין הגוף דמי מה קנין הגוף כשהוא עבדו לגמרי וחבל בו דישנו ביום או יומים כן הכי נמי קנין פירות: ר' יהודה אומר. אם חבל בו שני באותן ל' יום ישנו ביום או יומים מפני שהוא כספו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com